



ІВАН БАГРЯНИЙ



Листування
Улас Самчук,
Юрій Шевельов
та інші
1946—1963

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2024

ЛИСТУВАННЯ З ФЕДОРОМ ПІГІДО

Федір Петрович Пігідо народився 1 жовтня 1888 р. в селі Стайки на Київщині. По двокласній школі закінчив Смілянську технічну та Київську середню військово-медичну школи. До навчання повернувся 1930 р., вступивши на промисловий факультет Інституту економічних наук, який закінчив 1935 р. з відзначенням. Ф. Пігідо займав різні посади, працював у сільськогосподарській кредитній кооперації, на заводі будівельних матеріалів, помічником директора, начальником планового відділу Київського обласного тресту будівельних матеріалів, займався педагогічною працею.

У 1944 р. потрапив до Німеччини. В роки війни втратив єдину доньку, а 1949 р. померла дружина. Живучи в таборі переміщених осіб в Шляйсгаймі, деякий час виконував обов'язки секретаря культурно-освітнього відділу, а пізніше був його керівником. Членом УРДП став 1949 р. й входив до складу ЦК УРДП, був один час керівником Секретаріату організаційних справ та заступником Генерального секретаря (цебто Івана Багряного). В рр. 1950—1951 був директором видавництва газети «Українські вісті» в Новім Ульмі, Німеччина.

Федір Пігідо був членом Української Національної Ради від фракції УРДП з 1953 р. Після IV сесії — заступник голови ВО та керівник ресорту преси й інформації. Пізніше — керівник відділу фінансів. Так само увійшов до складу Виконавчого органу після V сесії як заступник Голови ВО та

керівник ресорту фінансів і на цім посту залишився до останніх своїх днів. Як журналіст і публіцист, Ф. Пігідо знаний з низки статей в періодичній пресі, а також окремих книжок, друківаних під власним прізвищем чи псевдонімами — Ф. Правобережний чи Ф. Стайківський. На еміграції вийшли друком такі його праці: «8 000 000 — 1933 рік в Україні», «Велика вітчизняна війна», «Україна під більшовицькою окупацією»; англійською мовою: «The Stalin family — Ukraine in the year 1933», «Materials concerning Ukrainian — Jewish Relations during the years of the Revolutions 1917—1921».

Крім того, за роки еміграції він написав десятки статей на політичні, зокрема радянознавчі теми, що їх містили різні газети і журнали: «Українські вісті», «Наші позиції» — офіційноз УРДП, головним редактором якого він був, «Український Прометей», «Український голос», «Рада», «Українець в Австралії» та інші.

Помер Федір Пігідо 11 листопада 1962 р. на 75 році життя і похований побіч дружини на цвинтарі в Фельдмохінгені біля Мюнхена в Німеччині.

№ 289. До Федора Пігідо

17 червня 1954 р.

ВПШ Ф. П. Пігідо,
редакторіві «НП», Н. Ульм

Дорогий Федоре Петровичу,

в зв'язку з відходом В. С. Кубрика до радіо «Визволення» приймайте «УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ» яко їх головний редактор.

Не бійтеся труднощів. «Не святі горшки ліплять».

Негайно викликайте з Англії В. Бендера на свого помічника. Ви з ним робитимете прекрасну й цікаву газету, я в це вірю.

Докладно щодо лінії газети поговоримо потім. Поки що двоє слів.

«УВ» не мусять бути вузькопартиїницькою газетою, ні в якому разі, але вони й не мусять бути безпринципною лемішкою. «УВ» мусять мати строгу й чітку, ясну революційно-демократичну, «урдепівську» лінію. Тверду. Глибокоїдейну. Це головне. Решта приложиться. Та принципова тверда урдепівська лінія мусить бути здійснювана не в спосіб безперервного відмінювання УРДП на шпальтах і не в спосіб партизування всіх матеріалів, а в спосіб добору матеріалів за широко-демократичним принципом, лише головні матеріали (провідні, передовиці та головні статті) мусять бути позначені нашим ідейним тавром. Рівно ж як і кут добору всіх інших, широкодемократичних матеріалів, мусить бути нашим ідейним кутом.

Якщо «НП» Вас переобтяжуватимуть, ми їх комусь передамо.

В «УВ» поступово треба буде завести сталу сторінку ДОБРУСУ—СУЖЕРО та сторінку МОЛОДІ, а також ЛІТЕРАТУРНУ СТОРІНКУ. Це щоби Вам легше було з матеріалами й щоб газета була цікавіша.

В силу моїх здібностей буду допомагати.

Привіт.

З щирою пошаною ваш —

І. БАГРЯНИЙ

№ 290. До Федора Пігідо

23 червня 1954 р.

Дорогий Федір Петрович!

Ваші матеріали для Керстенової комісії проглянув, але не писав Вам, бо знав, що Ви їх прислали до комісії одночасово

з висилкою до мене. То ж писати мені якісь зауваги було безцільно. Та й зауваг я особливих ніяких не маю. Все в порядку. Особисті Ваші свідчення про спостереження в часи голоду дуже сильні. І загальна частина в порядку. Думаю, що краще за Вас того ніхто не зробив би. Зле тільки, що Ви в тій своїй загальній частині посилаєтесь на працю того Калиника. Немає в тому потреби. І авторитет він жаден. А головним є те, що то реакційна особистість, заїлий ворог нашого руху й Вас особисто (наскільки мені відомо), шалтай-балтай типу Ващенко.

Що вийшло в мене, не знаю. Старався зробити щось путне, але щоб зробити щось путне в коротюнькому викладі, треба бути великим майстром. А я до того не маю здібностей та й часу. Але обов'язок відбув. З шкіри ліз. Боюсь тільки, що тая комісія (наша) з тими кметами носом закрутить, бо я там провів ту саму *нашу лінію*, за яку нас та вся публіка розпинає тут роками. Лінія та наша щодо оцінки епохи національної опозиції в КП(б)У та її значіння в літературі, й лінія Николишина. І всіх розумних людей. Тільки ж тая комісія складається крім розумних людей ще й з панів Дубровських.

Але будемо бачити. Якщо комісія забракує, тоді я видрукую в нашій пресі. Шкода праці, бо вийшла солідна досить річ (16 сторінок), у менше не зумів укластися, бо сам список розстріляних і засланих письменників і мистців зайняв аж три сторінки. І то тільки тих, кого я знав особисто.

Вітаю Вас щиро.

Статтю висилаю.

Чекаю інформацій.

Маю приймну дуже вістку, а саме: на американсько-канадійському зльоті молоді нашої (ОДУМ) буде вперше проспівано МАРШ МОЛОДІ (текст інший, не той що був в «УВ», бо це ГІМН МОЛОДІ) на мелодію Китастого й Фоменка. Це буде 4—5 липня. І ЦК ОДУМу збирається видати його (текст і ноти, а також видрукувати й ГІМН)

і розповсюдити по всьому світу для молоді. Уявляєте, якщо це прищепиться?! В чому значіння цього всього? А значіння в тім, що боротьбу за молодь, за молодечу організацію виграємо ми! Бо ми вставимо цим ДУШУ тому юнацькому рухові.

Привіт.

З пошаною, завжди Ваш —

Іван БАГРЯНИЙ

№ 291. До Федора Пігідо

8 липня 1954 р.

Дорогий Федір Петрович,
прочитав в «УВ» про Ваші подвиги й дуже втішився. Дуже добре. Тільки не задавайтесь. Радий за Вас. Цей номер «УВ» мене дуже порадував. Але й тут же убив, майже наповал убив! Прочитав «Лекції для молоді» і увесь день і вечір не знаходжу собі місця. Що це у вас там за «лекції для молоді», в яких доводиться, що «ХВИЛЬОВИЙ НАЛЕЖАВ НЕ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ТАБОРУ» та що боротьбисти були національними зрадниками? Потім додано пару компліментів, але то вже не рятує справи. Ви випороли всіх нас (самі себе), по-перше. Бо ми доводили й доводимо, що Хвильовий належав до національного табору, й це історична правда, бо вже в самім початку двадцятих років, цебто ще юнаком, Хвильовий був найкращим українським національним письменником і публіцистом. Хіба ні? А в цих лекціях що? І хіба можна за те, що Шумські й інші українські боротьбисти інакше розуміли проблему створення самостійної України, ніж пан Ковалевський, зараховувати їх до націонал-зрадників? Це не тільки засміло, а й злочинно. І є це удар по нас у нашій же газеті.

Панове, це не лекції для молоді, а це уендеесівська галі-
маття!

Я хотів написати листа до Василя Сидоровича, але він не має звички відповідати на мої листи й навіть на них реагувати. А тим часом, панове, це все є жахливе. «УВ» можуть бути слабою газетою, але не сміють бути органом УНДСівської галімати́ і не сміють робити з нас же самих посміховисько. Ще в якійсь іншій рубриці ця галімати́я могла бути, порядком дискусійним, але бути в рубриці «ЛЕКЦІЙ ДЛЯ МОЛОДІ», цебто апробовано нами, — ну, знаєте!

Більше я не можу нічого сказати. Якщо Василь Сидорович робить це зумисне, відходячи до радіо, то це дуже печально, але я не припускаю цієї думки, бо занадто його шаную. Це наша свята халатність.

Вчитайтесь пильно й Ви побачите, що ціла стаття так ехидно написана, що б'є по нас у висліді. І то як б'є!

Отак от ми однією рукою щось творимо, щось доброго робимо, а другою, і то чужою, одним махом все руйнуємо. І чому це й кому це на тому Ковалевському залежить? Зрозумійте, що, здобуваючи одного такого старого шкарбуна, ми в той же час ризикуємо втратити ряд таких людей, як Гришко, що вже кілька разів мені писав про своє тяжке огірчення нашою безпринципністю й безхребетністю саме в питанні Хвильового й хвильовизму, нашим «боягузтвом», переляканістю перед еміграційним реакційним болотом. І ось ви даєте аргумент проти Гришка якому-небудь задрипаному провокаторському «СВУ». Ах, Боже мій!

Все.

Треба думати, як то направити. Треба під тією самою рубрикою «ЛЕКЦІЇ ДЛЯ МОЛОДІ» вмістити передрук статті Гришка з «Прометея» на аналогічну тему.

З пошаною — ваш

Іван БАГРЯНИЙ

№ 292. До Федора Пігідо

21 серпня 1954 р.

Дорогий Федір Петрович,

сердечно дякую за книжку. І висловлюю свою щиру радість за Вас і за цей Ваш успіх. Це, без сумніву, Ваш великий успіх, яким не многії можуть похвалитися. Вірю, що вона принесе велику користь загальній нашій справі. Тисну руку. Бажаю здоров'я і витривалости.

Не гнівайтесь за невідповідь на Ваші останні два листи. Микола Омелянович пояснить причину. Зараз мушу, скріпивши серце, скоритися й згодитися на друк «НП» без моєї статті. Не гнівайтесь на мене, я не хотів Вас підвести. Постараюсь до наступного числа.

Вітаю Вас сердечно. Дякую за копію листа *того* пана. Дуже добре, якщо так.

Трохи зле виходить з тими дурацькими крутіївськими пописами, я хотів про це поговорити ще з Сим. Вас. в Ульмі, але сталася біда і я не встиг поговорити. А зле виходить тому, що Крутіїй какає, а ми *розмазуємо*. А їм цього й треба. Повний успіх. Уявляєте, як вони там тішаться, що ми від «а» до «зет» передруковуємо в нашій пресі та в бюлетені УНРади все крутієве пачкування. Для чого? Що то нам дає? А найдосадніше, що той барбос в багато чому має рацію, (от хоч би й щодо Феденка та Доленка, а це марає УНРаду страшним болотом, яке не обмиєш, бо *правда!*). Мені здається, що ми мусили би тільки згадати про виступи цього провокатора і дати свій коментар, а не розмазувати від «а» до «зет» все, що той хам сам хоче. Взагалі — порадьтеся з товаришами про те, що, може би, пора вже скинути машкару великомучеництва з цього хама й з усієї історії його «викрадення», а назвати речі своїми іменами. Щоб потім не довелось задорого за все це ліберальничання нам платити. Фактом є, що Крутіїй утік сам та що сам виступає як провокатор. Треба все поставити на своє місце, поки не пізно. Інакше цей наш плюгавий лібералізм торохне нас таки по голові.

ЗМІСТ

ЛИСТИ	3
Список скорочень назв організацій та періодичних видань української діаспори	5
Список псевдонімів та криптонімів діячів української діаспори	9
Листування з Федором Пігідо.....	12
Листування з Іваном Розгоном.....	181
Листування з Віталієм Русином.....	184
Листування з Уласом Самчуком.....	185
Листування з М. Сахном	198
Листування з Миколою Степаненком	201
Листування з Ігорем Твердим.....	338
Листування з Михайлом Терпаком.....	342
Листування з Василем Чапленком.....	343
Листування з Павлом Шадурським.....	345
Листування з Юрієм Шерехом (Шевельовим)	348
Листування з Петром Шинкарем.....	351
Листування з Михайлом Шкварченком.....	457